



แนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการยกระดับมาตรฐาน

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่

กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร* และภาคภูมิ ภักดีภาส

The guideline for the appropriate development of strategies to raise the standards of natural attractions in Chiang Mai: A case study of Doi Inthanon National Park

Rattanan Pongwiritthon* and Pakphum Pakvipas

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna.

*Corresponding author. E-mail address: dr_tok2029@hotmail.com

บทคัดย่อ

แผนการพัฒนการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวและการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจำเป็นต้องพัฒนา กลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเน้นได้รับความนิยมและสามารถรองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การประเมินตามมาตรฐานการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการในการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1970) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 400 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต่อกลุ่มผู้นำทางความคิด โดยการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับคณะผู้วิจัย และใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยใช้กิจกรรม “Appreciation – Influence – Control” หรือ AIC ผลการวิจัย พบว่า การประเมินระดับความเป็นมาตรฐานของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) เศรษฐกิจและสังคม 4) คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา และ 5) การบริหารจัดการเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในภาพรวมของการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมุ่งเน้นการสร้างกลยุทธ์ปฏิบัติการ ได้แก่ การจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ การบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแหล่งท่องเที่ยว การสร้างคุณภาพร้านอาหาร และการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อความยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา การพัฒนากลยุทธ์ ระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ดอยอินทนนท์ เชียงใหม่

Abstract

The National Tourism Development Plan for year 2012 –2016 has set up five strategic development strategies which are the development of infrastructure and facilities, the development and rehabilitation of sustainable tourism, the development of products, services and resources for tourism, creating confidence and promote tourism, and promote the participation of the public sector. To develop tourism, it is important to have appropriate strategies to raise standards of natural attractions in order to make

the natural attractions become a popular tourist destination and be able to meet the needs of tourists. Therefore, this research aims to analyze the assessment according to tourism standard from tourists to create a strategic operation in order to raise the standard of the natural attractions of Doi Inthanon National Park, Chiang Mai. Population and sample are 400 Thai and foreign tourists who come to Chiang Mai. The questionnaire is used to collect quantitative data and Yamane's Simple Random Sampling formula (Yamane, 1970) is used to select the population and sample. Qualitative data collect from in-depth interviews with a group of opinion leaders by attending the workshop in collaboration with the researchers and the analysis of strengths, weakness, opportunities and threats via "Appreciation - Influence - Control" or AIC activities. The results of the study showed that to evaluate the level of tourism standard of Doi Inthanon National Park consist of five dimensions which are 1) The physical characteristic of tourist attractions, 2) Environmental quality management, 3) Economic and social, 4) The value of learning and education and 5) Administration managed to raise the standard of natural attractions in the overall assessment on the quality is relatively quite high level. Regarding to the guideline for the appropriate development of strategies to raise the standards of natural attractions in Chiang Mai, it is important to concentrate on creating operating strategies which including conservation and ecosystem management, services management for tourism, conservation of the natural environment, the training for staff who related to tourism services, create quality restaurant and landscape improvement as a guideline to develop a sustainable natural attraction in Chiang Mai.

Keywords: Guideline for Development, Development of Strategy, Tourism standard, Doi Inthanon, Chiang Mai

บทนำ

การท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศไทย ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้ให้กับประเทศในอันดับต้น ๆ การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับ การประชาสัมพันธ์การตลาด การบำรุงฟื้นฟูและการนำแนวคิดใหม่ ๆ มาเสริมสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งรายจ่ายที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศใช้จ่ายไปในกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างการท่องเที่ยวสามารถสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างกว้างขวาง (จิระนันท์ ทองสมัคร, รุ่งวิ จิตภักดี, และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2556, น. 99-104) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชาติในระยะยาว ด้วยการกำหนดให้มีเอกลักษณ์ไทยในมาตรฐานสากลปี 2555 เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็น World Class Destination เป็น Asian Gateway อย่างเต็มรูปแบบ (Svetasreni, 2012) โดยมีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อสร้างทางเลือกใหม่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเพิ่มกลุ่มพื้นที่ทางเลือกและความหลากหลายในการ

ท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ โดยสร้างลักษณะเฉพาะพื้นที่ เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นการช่วยแหล่งท่องเที่ยวเดิม (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554) ซึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวย่อมสามารถจัดการเพื่อเกิดการกระตุ้นการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง 2) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการท่องเที่ยว 3) กิจกรรมอื่น ๆ และ 4) กิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรการท่องเที่ยว (ฉลองศรี พิมลสมพงษ์, 2548, น. 19-45) Word Travel and Tourism Council พยากรณ์ว่า อัตราการเจริญเติบโตของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมที่เจริญเติบโตอย่างมาก คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ WTTC ยังพยากรณ์อีกว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะทำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยได้มาก และมีรายงานว่า สำหรับจังหวัดเชียงใหม่ นั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันทำรายได้ได้เป็นอย่างมาก (Word Travel and Tourism Council, fourth



Global Travel & Tourism Summit) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกสารทิศ และมีแนวโน้มจะขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ จังหวัดเชียงใหม่มีอุทยานแห่งชาติทั้งสิ้น 13 แห่ง การวิจัยนี้ได้เลือกศึกษาในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เนื่องจากสามารถศึกษาได้ครบทุกมิติ เพราะมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ หมู่บ้านคนพื้นเมืองที่มีวิถีชีวิตเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของอุทยานแห่งชาติดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์และสร้างเป็นกลยุทธ์การยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวโดยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว และชาวบ้านในพื้นที่โดยรอบ เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงจุดอ่อน เสริมจุดแข็ง และสร้างการเจริญเติบโตที่ยั่งยืนในการเลือกพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้เลือกจาก เป็นอุทยานแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอุทยานที่มีขนาดใหญ่และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเชียงใหม่ ปีละหลายล้านบาท อีกทั้งยังเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติอย่างสมบูรณ์ ในการทำวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงผลการประเมินตามมาตรฐานการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะนำผลลัพธ์ที่ได้มาสร้างเป็นกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการในการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นข้อมูลสำหรับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

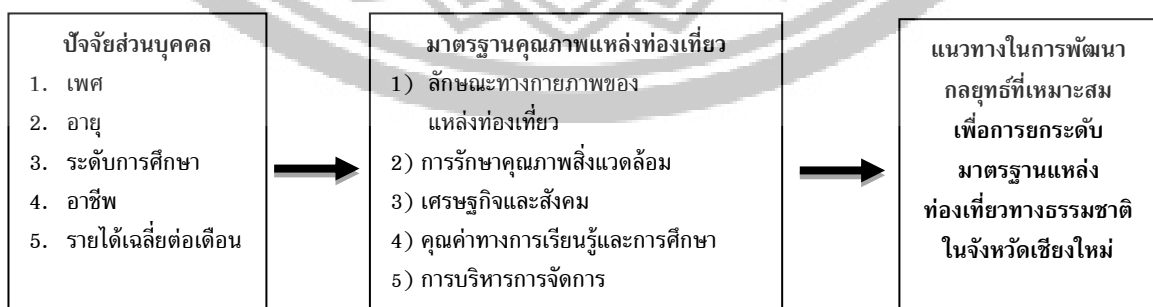
เพื่อวิเคราะห์การประเมินตามมาตรฐานการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการในการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาองค์ประกอบของประเมินระดับความเป็นมาตรฐานของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดยอาศัยหลักการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2548) ประกอบด้วย 5 มิติ คือ 1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) เศรษฐกิจและสังคม 4) คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา และ 5) การบริหารจัดการ เพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อนำข้อมูลทั้งสองด้านมาเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

สรุปจากขอบเขตการวิจัยนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยซึ่งได้ตัวแปรในการศึกษาโดยมีตัวแปรอิสระ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้



รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5,040,917 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) ซึ่งการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1970) โดยคณะผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 ค่าระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และเฉพาะเจาะจงพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยว ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ตัวแทนชุมชนจำนวน 30 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนดอยอินทนนท์ โดยการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับคณะผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อระดมความคิดเห็น จุดเด่น จุดด้อยของชุมชนที่มีอยู่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลของงานวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการรวบรวมแบบสอบถาม 2 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 แบบสอบถามดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยแบ่งได้ 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ

ปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประเมินระดับความเป็นมาตรฐานของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งการหาความเชื่อมั่นรายข้อ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlation) และหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ระดับ 0.92

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 กำหนดค่าน้ำหนักมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้คะแนน 3 ระดับ ได้แก่ 1-3 คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย คือ ค่าคะแนน 1 หมายถึง มีความสำคัญระดับต่ำ และค่าคะแนน 3 หมายถึง มีความสำคัญระดับมาก กำหนดให้เป็นค่าน้ำหนักด้วยสัญลักษณ์ A และดัชนีชี้วัดในแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นการประเมินระดับความสำคัญ/ความเข้มข้น/ความเหมาะสม 5 ระดับ ได้แก่ 1 -5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย คือ น้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน และมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน กำหนดให้เป็นค่าน้ำหนักดัชนีด้วยสัญลักษณ์ B จากนั้นนำค่าคะแนนดิบคูณด้วยค่าน้ำหนักของดัชนีชี้วัดจะได้เป็นคะแนน (A X B) ของแต่ละดัชนีวัด โดยรวมคะแนน (A X B) ทั้งหมดของแต่ละมิติแล้วรวมทุกมิติ นำไปใส่ลงช่องคะแนนรวมที่เตรียมไว้ในแบบประเมินนำมาเปรียบเทียบ เพื่อหาสัดส่วนร้อยละของคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ของแต่ละดัชนีชี้วัด ผลรวมของคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้นี้เปรียบเทียบเป็นร้อยละ 100 สำหรับกำหนดมาตรฐานคุณภาพ จากนั้นนำคะแนนรวมทั้งหมดของทุกมิติที่ใช้ประเมิน (A X B) มาเทียบเพื่อหาสัดส่วนร้อยละจากคะแนนสูงสุด ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Individual-



Depth Interviews) ต่อกลุ่มผู้นำทางความคิด (Key Opinion Leaders) โดยการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับคณะผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อระดมความคิด หาจุดเด่น จุดด้อยของชุมชนพื้นที่ โดยใช้กิจกรรม “Appreciation – Influence – Control” หรือ AIC

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ที่ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นเพศชาย และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.00 และ 54.00 ซึ่งอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป, อายุ 21-35 ปีและไม่เกิน 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00, 26.00 และ 24.00 โดยระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า (ปวช., ปวส.), ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า, ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 32.00, 28.00, 26.00 ส่วนอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน, รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ, ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 28.00, 24.00 และ 18.00 ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ 60,001-90,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท และรายได้ตั้งแต่ 30,001-60,000 บาท, รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 90,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 30.00, 28.00 และ 14.00 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 42.00 และ 58.00 ซึ่งอายุ 21-35 ปี, ไม่เกิน 20 ปีและอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.00, 21.00 และ 19.00 โดยระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า, มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า (ปวช., ปวส.), ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 42.00, 30.00, 18.00 ส่วนอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน, รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ, ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 29.00, 20.00 และ 15.00 ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาทและรายได้ตั้งแต่ 30,001-60,000 บาท, รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 90,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 45.00, 21.00 และ 10.00 ตามลำดับ

การประเมินระดับความเป็นมาตรฐานของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ หลักการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 มิติ พบว่า ในภาพรวมของการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยได้รับคะแนนรวมร้อยละ 74.55 (ดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวรวม 396 คะแนน/495 คะแนน) โดยดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวคะแนนในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยได้รับคะแนนรวมร้อยละ 80.00 (ดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวรวม 108 คะแนน/135 คะแนน) ซึ่งในแต่ละด้านให้ค่าน้ำหนักและดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมกับฤดูกาล ความปลอดภัยในการเดินทาง คุณภาพของถนนและเส้นทาง ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติและสภาพดั้งเดิม และมีดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ความกลมกลืนกับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม และความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง

2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยได้รับคะแนนรวมร้อยละ 60.00 (ดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว รวม 144 คะแนน/240 คะแนน) ซึ่งในด้านให้ค่าน้ำหนักและดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีอุปกรณ์รองรับขยะพอเพียงและเหมาะสม มีป้ายเตือนที่ทิ้งขยะให้ถูกที่ มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ อากาศปราศจากฝุ่นและควัน มีมาตรการป้องกันการทำลายอย่างเหมาะสมและมีระบบการจัดการขยะที่ถูกต้อง

3) เศรษฐกิจและสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยได้รับคะแนนรวมร้อยละ 76.00 (ดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว รวม 57 คะแนน/75 คะแนน) ซึ่งในด้านให้ค่าน้ำหนักและดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว ความพอใจใน

การให้บริการ ความพอใจในการบริหารจัดการ ความพอใจในมิตรไมตรีจากคนในท้องถิ่น

4) คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยได้รับคะแนนรวมร้อยละ 50.00 (ดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว รวม 60 คะแนน/120 คะแนน) ซึ่งในแต่ละด้านให้ค่าน้ำหนักและดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ได้แก่ ความพึงพอใจในเชิงคุณค่าการศึกษาของแหล่งศึกษา ความรู้สึกคุ้มค่าต่อการได้มาเยี่ยมชม ส่วนค่าน้ำหนักและดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ได้แก่ การจัดทำป้ายสื่อเพื่อให้ความรู้ถูกต้องและเหมาะสม การปฐมนิเทศมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวก่อนการเที่ยวชม การให้ความรู้แบบถาวรด้วยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว

5) การบริหารจัดการ โดยการวิเคราะห์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยได้ผลการวิเคราะห์ 2 บริบท ได้แก่ ด้านศักยภาพพื้นที่และด้านการจัดการ ดังนี้

5.1 บริบทการบริหารจัดการศักยภาพพื้นที่

5.1.1 จุดแข็ง พบว่า สภาพภูมิประเทศและ มีทัศนียภาพทั้งดงาม แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็น และวัฒนธรรมประเพณีและการสืบทอดประกอบกับตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ที่ดีอยู่ในเส้นทางที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกสบาย จึงมีนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี

5.1.2 จุดอ่อน พบว่า 1) พื้นที่ดอยอินทนนท์ยังไม่มีระบบการจัดการการท่องเที่ยว มีสินค้าที่วางขายมีความหลากหลาย ขาดสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์และยังไม่ได้มาตรฐานสินค้าที่ดีพอ 2) ขาดพื้นที่ในการจัดการเรื่องที่พักและไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควรและสถานที่จอดรถให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ เนื่องจากอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ 3) ไม่สามารถขยายพื้นที่ของแหล่งการท่องเที่ยวได้เพิ่มเติม ซึ่งชาวชุมชนในพื้นที่ภาพรวมยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน

การท่องเที่ยว การอนุรักษ์วัฒนธรรม 4) ห้องน้ำอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในวันสำคัญ เทศกาลสำคัญต่างๆ

5.1.3 โอกาส พบว่า พื้นที่ดอยอินทนนท์ได้รับการสนับสนุนโดยโครงการหลวงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่สนับสนุนให้มีการบริหารจัดการท่องเที่ยวและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว

5.1.4 อุปสรรค พบว่า พื้นที่ดอยอินทนนท์อยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของอุทยานแห่งชาติ ถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมายและในเรื่องการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้พื้นที่ที่มีจำนวนจำกัดเนื่องด้วยอยู่ในเขตพื้นที่อุทยาน จึงไม่สามารถขยายพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ

5.2 บริบทด้านการบริหารจัดการ

5.2.1) จุดแข็ง พบว่า 1) ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดีไม่เสื่อมโทรมหรือสกปรก 2) มีการรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติอย่างดี 3) เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ 4) มีทิวทัศน์ที่สวยงาม อากาศดี อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ 5) คุณภาพของถนนดี ผิวจราจรกว้าง รวดสามารถวิ่งขึ้นได้แม้กระทั่งในฤดูฝน 6) เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ สร้างรายได้ให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก 7) ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้จากรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การขายสินค้าที่ระลึก การขายอาหาร 8) ในชุมชนมีองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 9) การจัดการการขยะมูลฝอยมีอุปกรณ์รองรับขยะพอเพียงและเหมาะสม 10) มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบบ้านพัก และเต็นท์ 11) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและจากการเก็บค่าผ่านทางเข้าชมอุทยานแห่งชาติทำให้อุทยานมีรายได้ 12) มีมาตรการการอนุรักษ์ทรัพยากรและมีการป้องกันและเฝ้าระวังผลกระทบ 13) มีการให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินโดยมีแผนสำหรับป้องกันภัย 14) มีกลุ่มองค์กรอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 15) เป็นแหล่ง



ท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยาเพราะมีปาริชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์มีการเปิดเป็นสถานที่สำหรับดูนก

5.2.2) จุดอ่อน พบว่า 1) ศูนย์บริการอาหารมีน้อยต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) ไม่มีระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำทั้งอย่างต่อเนื่อง 3) ถึงจะมีน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อการรองรับขยะจากนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูการท่องเที่ยว 4) ไม่มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ชาวบ้านในพื้นที่เกี่ยวกับเรื่องการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าที่จะขาย 5) ที่จอดรถเข้าออกไม่สะดวก และ 6) ทางอุทยานติดขัดในเรื่องการหาข้อมูลใส่ป้ายความรู้ เนื่องจากทางอุทยานต้องการผู้ชี้แนะแนวทางว่า ควรจะให้องค์ความรู้อะไรบ้างบนป้ายและควรแสงหาองค์ความรู้จากที่ไหน

5.2.3) โอกาส พบว่า 1) ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงมีโอกาสมองจะมีชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น 2) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ 3) แนวโน้มการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติและนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการสัมผัสกับธรรมชาติมีมากขึ้น 4) เป็นแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่สำคัญของจังหวัด ทำให้ได้รับงบประมาณและเงินสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน 5) รัฐบาลให้การสนับสนุน เรื่อง การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่และมีนโยบายให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ 6) มีรถโดยสารรับจ้างคอยบริการนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ทำให้นักท่องเที่ยวหลงใหลมาเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และ 7) มีโอกาสในการพัฒนาเยาวชนให้สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ เช่น โครงการมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยว เป็นต้น

5.2.4) อุปสรรค พบว่า 1) ปัจจุบัน ภัยทางธรรมชาติเกิดขึ้น อาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่มั่นใจในความปลอดภัยของการท่องเที่ยว 2) เศรษฐกิจอยู่ในสภาวะไม่มีเสถียรภาพที่มั่นคง 3) เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ยากต่อการควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 4) ในฤดูฝนเป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมน้อย ส่งผลให้รายได้ในการขายของที่ระลึกหรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องมีรายได้ลดลง

และ 5) ไม่สามารถขายพื้นที่ลานจอดรถได้เนื่องจากบริเวณพื้นที่โล่งมีจำกัด

เมื่อนำมาตรฐานดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและการวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการกำหนดกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ เพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ได้ 4 กลยุทธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรม ดังนี้

1. จัดทำสื่อต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างถูกวิธี โดยประสานงานกับแหล่งที่มีความรู้ เช่น กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัย เพื่อจัดเตรียมข้อมูลสำหรับบรรจุลงในสื่อเหล่านั้น

2. จัดให้ระบบการเก็บขยะและกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ มีถังขยะเพียงพอเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

3. จัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ เช่น กิจกรรมแคมป์ปิ้งให้กลุ่มนักเรียน นักศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การช่วยเก็บขยะในบริเวณอุทยาน เป็นต้น

4. เร่งรัดจัดทำสื่อให้ความรู้ทั้งจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยใช้ประโยชน์จากเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางแล้ว แต่ยังไม่สื่อหรือกิจกรรมเท่าที่ควร

5. จัดระบบระบายน้ำทิ้งให้มีประสิทธิภาพ

6. จัดฝึกอบรมเพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับบุคลากรและชุมชนโดยรอบ เช่น เรื่องการทิ้งขยะ การดูแลต้นไม้ เป็นต้น

7. จัดกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น กลุ่มอนุรักษ์และรักษาป่า กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และให้กลุ่มเหล่านี้เป็นผู้นำและชักชวนและให้ความรู้ชาวบ้านในการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างถูกวิธี

8. จัดปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวให้ทราบความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของธรรมชาติ

กลยุทธ์ที่ 2 การบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวและการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดให้มีกิจกรรม ดังนี้

1. ปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางเดินเท้าเพื่อศึกษาธรรมชาติ

2. ปรับปรุงข้อมูลในศูนย์ข้อมูล แผ่นพับ ป้ายสื่อความ และป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ ให้มีความเหมาะสมและทันสมัยมากขึ้น

3. จัดให้มีกล่องรับความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวแล้วกำหนดผู้รับผิดชอบคอยติดตามผลเหล่านั้นเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ (อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง)

4. จัดทำป้ายทางทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ถนน รวมทั้งใช้สัญลักษณ์ที่เป็นสากลเพื่อสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ส่งเสริมให้กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่รวมตัวกันและผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและจัดปัญหาการเป็นทางผ่านที่นักท่องเที่ยวไม่สนใจซื้อสินค้าหรือบริการ

6. จัดอบรมเจ้าหน้าที่ดูแลอุทยานฯ ให้มีความรู้ด้านนิเวศวิทยาและให้มีการอบรมเรื่อย ๆ เป็นประจำทุกปี

7. จัดอบรมเจ้าหน้าที่ที่ดูแลอุทยานฯ และผู้ประกอบการค้าหรือให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ให้มีความรู้และทักษะด้านภาษาต่างประเทศเพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้

8. จัดให้มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่สามารถปฐมพยาบาลเบื้องต้นและเคลื่อนย้ายผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

9. จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

10. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวและบริการนักท่องเที่ยวแก่ชุมชนและเจ้าหน้าที่

กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างคุณภาพร้านอาหาร โดยจัดให้มีกิจกรรม ดังนี้

1. เพิ่มศูนย์บริการอาหารให้เพียงพอและกระจายอย่างทั่วถึงในพื้นที่อุทยานฯ กำหนดไว้

2. จัดระบบสุขอนามัยของร้านอาหาร โดยจัดฝึกอบรมตามโครงการ Clean Food-Good Taste ให้กับร้านอาหารในพื้นที่อุทยานฯ

3. ฝึกอบรมผู้ประกอบการร้านอาหารให้มีความรู้เรื่องอาหารที่แตกต่างของคนแต่ละชาติ ศาสนา

กลยุทธ์ที่ 4 การปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยให้มีกิจกรรม ดังนี้

1. ปรับปรุงลานจอดรถรวมทั้งถนนทางเข้า-ออก ลานจอดรถให้เข้าออกได้สะดวก

2. เพิ่มบริเวณลานจอดรถให้มีพื้นที่รองรับการจอดรถได้มากขึ้น

การทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน นัยสำคัญที่ 0.05

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน นัยสำคัญที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า การประเมินระดับความเป็นมาตรฐานของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ หลักการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) การรักษาคูณภาพสิ่งแวดล้อม 3) เศรษฐกิจและสังคม 4) คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา และ 5) การบริหารจัดการเพื่อการยกระดับมาตรฐานในภาพรวมของการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบริบทพื้นที่ที่มีจุดขายศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนและส่วนท้องถิ่น ตลอดจนจัดให้มีการผลักดันให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับพื้นที่ให้เกิดการปฏิบัติเพื่อหา



แนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมิ่งสรรพ ขาวสะอาด (2549, น. 142-173) พบว่า ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการเรื่องการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและมีการปรับปรุงการบริการภาครัฐด้วยการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2556, น. 61-78) พบว่า ด้านการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความรู้ทั้งศาสตร์ทางวิชาการในการพัฒนาและการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเน้นศิลปด้านการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวหรือจุดขายให้กับแหล่งท่องเที่ยวเที่ยว โดยต้องให้ความสำคัญในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความต้องการนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ชุมชน โดยต้องวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยมุ่งเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องมีหลากหลาย อาทิ ธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม ความปลอดภัย เป็นต้น เมื่อมาท่องเที่ยวแล้วนักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้และได้พักผ่อนตามอัธยาศัย เกิดสุนทรีย์ภาพทางอารมณ์และความรู้สึกจึงนำไปสู่ความประทับใจ รับรู้ถึงความคุ้มค่ากับเวลาและค่าใช้จ่ายที่เสียไปและพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวที่จะกลับมาเที่ยวใหม่และบอกต่อกับคนใกล้ชิดให้ได้มาท่องเที่ยว ส่วนชุมชนได้เกิดการรักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณี มีการกระจายรายได้เพิ่มคุณค่าแก่ชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักดีวิภาส (2556, น. 42-59) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาฐานที่ยอมรับได้ ในมิติของศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น มีองค์ประกอบหลายประการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและการทำให้การท่องเที่ยวสามารถสร้างคุณประโยชน์ได้อย่างแท้จริง องค์ประกอบในการพัฒนาที่ควรคำนึง คือ 1) การให้โอกาสชุมชน ผู้นำชุมชน และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมกระบวนการวางแผนการพัฒนาชุมชนโดยอาจแบ่งเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นแต่ละมิติ ที่อาจจะนำไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน 2) การศึกษาระดับของศักยภาพชุมชน (Community Carrying Capacity) ใน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ฐานทรัพยากร ลักษณะประชากรและ

วัฒนธรรมชุมชนรวมทั้ง กลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นทุนทางสังคม นอกจากนั้นอาจจำเป็นต้องศึกษาลักษณะสภาพและระดับขององค์ประกอบของศักยภาพการรองรับของชุมชนและพื้นที่ในมิติของการจัดการท่องเที่ยว 3) การสร้างมิติ Unseen จากกิจกรรม ดูนก ดูสัตว์ป่า การเกษตร วัฒนธรรมพื้นฐาน และรองรับด้วยศักยภาพของความสะอาดสบาย ปลอดภัย การเข้าถึงและที่พักอาศัยทั้งระยะสั้น และระยะยาวโดยมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เหมาะสม ปลอดภัย ลดความเสี่ยงเป็นต้น และ 4) ควรให้มีการศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยทำการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมและด้วยการยอมรับของชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

มาตรฐานดัชนีประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและการวิเคราะห์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากำหนดกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการในการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ได้ 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ที่ 2 การบริการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวและการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างคุณภาพร้านอาหาร และกลยุทธ์ที่ 4 การปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาฐานการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักดีวิภาส (2556, น. 17-76) ที่ได้ค้นพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืนเป็นภาคส่วนหนึ่งที่แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนา เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวดังกล่าวต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติ ชาวชุมชนที่ดำเนินอาชีพเกษตรกรรม ค้าขายและมรดกทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ซึ่งแนวการพัฒนา

ชุมชนของตนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าอย่างยั่งยืน โดยมีความต้องการต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ในขั้นตอนชุมชนเองก็อาจจำเป็นจะต้องมีพี่เลี้ยงในการดำเนินงาน ซึ่งอาจเริ่มต้นจากการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนยังขาดไป ความคิดหลากหลายความคิดของชุมชนที่กระจุกกระจายยังขาดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือหรือสนับสนุนในสิ่งที่ชุมชนขาดแคลนหรือไม่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง จำเป็นต้องอาศัยอำนาจรัฐในการอำนวยความสะดวกให้ โดยอาจเป็นไปในลักษณะของการกำหนดนโยบายในภาพรวมเพื่อให้เกิดการดำเนินการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนควบคู่ไปกับจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน โดยการจัดระบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพในมิติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและระบบนิเวศของชุมชนทั้งในแง่ของการสร้างชุดองค์ความรู้ของชุมชน การจัดระเบียบ/การจัดผังชุมชน การสร้างสำนึกร่วมให้ชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการจัดการนั้น เห็นสมควรให้มีการจัดทำแผนแม่บทของชุมชนรวมทั้งการวิเคราะห์ศักยภาพและพื้นที่การรองรับต่าง ๆ โดยเป้าหมายของการ จัดทำแผนชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชน มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อพัฒนาและค้นหาศักยภาพของชุมชน

ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน นัยสำคัญที่ 0.05 แสดงให้เห็นถึง ปัจจัยส่วนบุคคลนั้นไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการประเมินมาตรฐานแหล่งการท่องเที่ยว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของรฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักดีวิภาส (2556, น. 42-59) พบว่า แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว ที่มีลักษณะการตัดสินใจมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ที่แตกต่างกัน

โดยการตอบสนองความต้องการของที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวนั้น ควรจะมีการมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนดังนี้ 1) อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ประเพณี วิถีชีวิต บริบทพื้นที่ 2) ความต่อเนื่อง (Continuity) สร้างความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรม 3) คุณภาพ (Quality) เน้นคุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ นันทนาการ ที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมทางความคิด 4) ความสมดุล (Balance) สร้างความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และขีดความสามารถของทรัพยากร

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์และการประเมินตามมาตรฐานการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการในการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีกระบวนการพัฒนาดังกระบวนการ ดังนี้

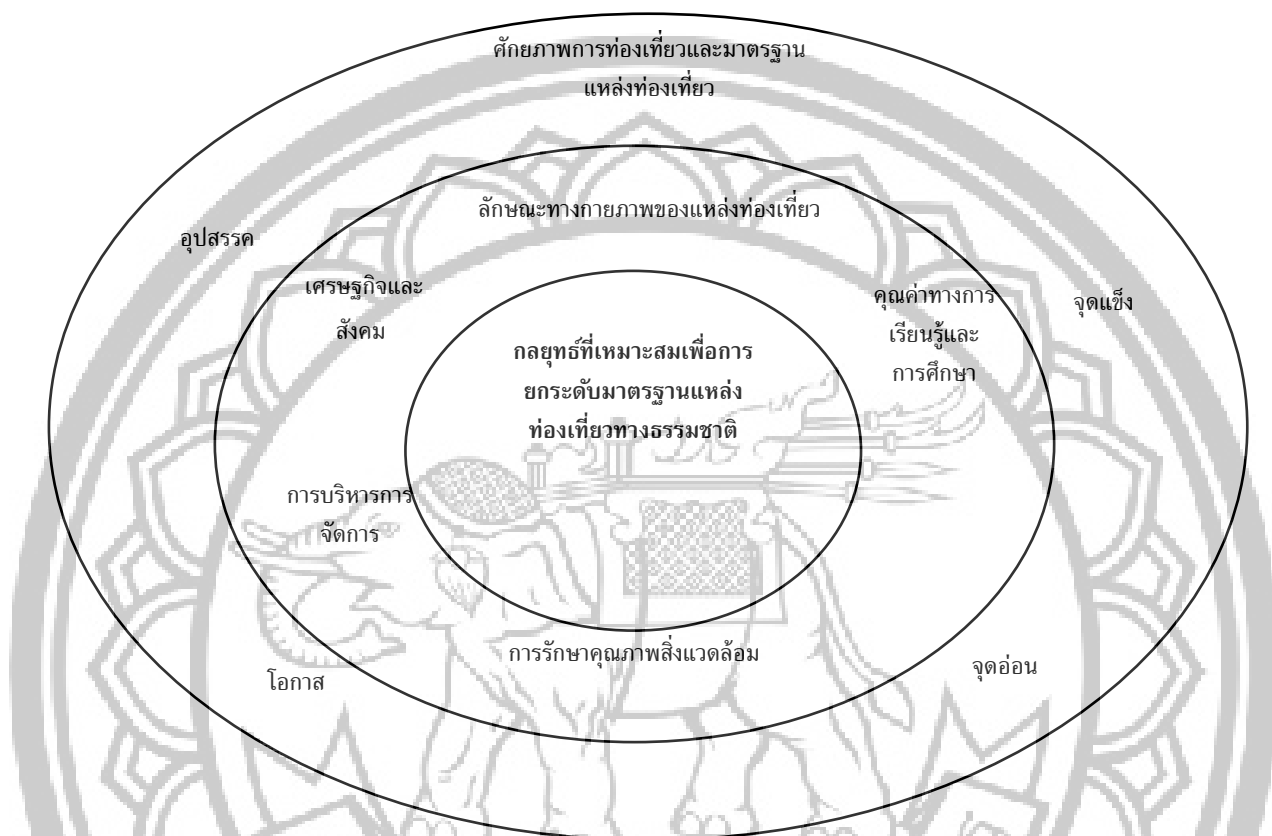
1. การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ได้แก่ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในบริบทพื้นที่ท่องเที่ยว

2. กำหนดแนวทางการพัฒนามีมาตรฐานการท่องเที่ยวเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้เสียของแต่ละฝ่ายได้ โดยใช้การประเมิน 5 มิติ คือ 1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) เศรษฐกิจและสังคม 4) คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา และ 5) การบริหารการจัดการ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน



3. กลยุทธ์และกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของ
นักท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติในเชิงแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว
โดยสามารถแสดงได้ดังรูปที่ 2



รูปที่ 2 กรอบการสร้างกลยุทธ์แผนกลยุทธ์ปฏิบัติการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

กิตติกรรมประกาศ

กำลังใจจากครอบครัวที่มีส่วนช่วยให้การทำงานสำเร็จ
ลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ขอขอบคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลล้านนาและทีมงาน ที่ช่วยสนับสนุนบทความนี้
ผ่านการแก้ไขจนเสร็จสมบูรณ์ภายใต้ “โครงการยกระดับ
ปริญญานิพนธ์เป็นงานวิจัยตีพิมพ์ งานสร้างสรรค์ และ
งานบริการวิชาการสู่ชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลล้านนา ประจำปี 2557” นักท่องเที่ยวและ
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบคุณ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2548). *โครงการ
ศึกษาและกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการ
ท่องเที่ยว.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). *การท่องเที่ยว
ประเทศไทยภาคเหนือ*. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2556,
จาก <http://www.thai.tourismthailand.org>

จิระนันท์ ทองสมัคร, รุ่งวิ จิตภักดี และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2556, กรกฎาคม-ธันวาคม). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารการบริการและการท่องเที่ยว. 8 (2), 99-104.

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2548). การวางแผนการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เกษตรศาสตร์. มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2549). การเปรียบเทียบศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทยในกลุ่มภูมิภาคแม่น้ำโขง โครงการพัฒนาการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ปีที่ 2 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม.

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักดีวิภาส. (2556). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน, 6(1), 42-59.

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักดีวิภาส. (2556, มกราคม - มิถุนายน). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน. คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, 6(1), 17-76.

รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2556, มกราคม - มิถุนายน). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอบัว จังหวัดน่าน. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน, 6(1), 61-78.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2554). รายงานกรอบประเด็นการวิจัยของประเทศไทยให้พร้อมรับสถานการณ์รวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Svetasreni, S. (2012). *Thailand: TAT's Creative Tourism campaign generates 24 million online visitors*, Asia News Monitor. Retrieved December 20, 2012, from <http://search.proquest.com>

Yamane Taro. (1970). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.